

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2024/203

Karar Sayısı:2025/189

Karar Tarihi:10/9/2025

R.G.Tarih-Sayı:29/12/2025-33122

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Çorum 3. Asliye Ceza Mahkemesi (E.2024/203, E.2024/230)

İTİRAZLARIN KONUSU: A. 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 63. maddesinin 31/3/2011 tarihli ve 6217 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının;

1. (a) bendinin "...yoklamaya tabi oldukları doğumluların yurt genelinde normal sevk yılı içindeki son kafilesi gönderilmiş bulunanlar için, son kafilenin gönderilmesi tarihinden," bölümünün,

2. Bentlerini bağlayan hükmünün,

B. 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askeralma Kanunu'nun;

1. 24. maddesinin (1) numaralı fıkrasının bentlerini bağlayan hükmünün ikinci cümlesinde yer alan "...kendiliğinden gelenler her gün karşılığı 5 Türk lirası,..." ibaresinin,

2. 27. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin,

Anayasa'nın 2., 5., 10., 19., 36. ve 38. maddelerine aykırılıkları ileri sürülerek iptaline ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talepleridir.

OLAY: Bakaya kalma ve yoklama kaçağı suçlarından açılan ceza davalarında itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. 1632 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 63. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"1 - (Değişik: 31/3/2011-6217/4 md.) Barışta, 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askeralma Kanununun 24 üncü maddesi uyarınca haklarında verilen idarî para cezası kesinleştikten sonra söz konusu Kanunun 23 üncü maddesinde belirtilen mazeretlerden birisi bulunmaksızın,

a) Yoklama kaçaklarından birlikte (...) yoklamaya tabi oldukları doğumluların yurt genelinde normal sevk yılı içindeki son kafilesi gönderilmiş bulunanlar için, son kafilenin gönderilmesi tarihinden,

b) Bakaya kalanlar için, bakaya kaldıkları tarihten,

c) İhtiyat erattan çağrılıp da birlikte işleme tabi olduğu kişiler gönderilmiş bulunanlar için, en son gönderilme tarihinden,

d) Yoklama kaçağı, saklı veya bakaya olup olmamasına bakılmaksızın askerlik şubesince sevk edildiği kıtasına katılmayan veya geç katılanlar için, kendilerine tanınan kanuni yol süresinin bitiminden,

itibaren dört ay içinde gelenler altı aya kadar, yakalananlar iki aydan altı aya kadar; dört aydan sonra bir yıl içinde gelenler iki aydan bir yıla kadar, yakalananlar dört aydan bir yıla kadar; bir yıldan sonra gelenler dört aydan iki yıla kadar, yakalananlar altı aydan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.”

B. 7179 sayılı Kanun’un itiraz konusu kuralların da yer aldığı;

1. 24. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Yoklama kaçağı, saklı ve bakayalara verilecek cezalar

MADDE 24- (1) Barışta, kabul edilebilir bir özrü olmaksızın;

a) Yoklama kaçakları ve saklılar için, yoklama kaçağı kaldıkları tarihten,

b) Bakayalar için, bakaya kaldıkları tarihten,

c) Geç iltihak bakayaları için, kendilerine tanınan yol süresinin bitiminden,

ç) Yedeklerden çağrılanlar için, birlikte işleme tabi olanların en son gönderilme tarihinden,

itibaren kaçak kaldıkları gün süresi kadar idari para cezası ile cezalandırılır. Bunlardan **kendiliğinden gelenler her gün karşılığı 5 Türk lirası**, yakalananlar ise her gün karşılığı 10 Türk lirası idari para cezası ile cezalandırılır. Bu fıkra kapsamında belirlenen idari para cezalarının yeniden değerlendirmesinde 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 17 nci maddesinin yedinci fıkrası, bir Türk lirasının küsuru dikkate alınarak uygulanır. İdari para cezaları tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir.

...”

2. 27. maddesi şöyledir:

“Yoklama, celp ve sevk duyuruları

MADDE 27- (1) Yoklama, celp ve sevk ile ilgili hususlar, Bakanlık tarafından Türkiye Radyo Televizyon Kurumu ve diğer ulusal yayın yapan televizyon ve radyo kanalları aracılığıyla zorunlu yayın kapsamında duyurulur. Ayrıca Bakanlığın resmî internet sitesinde ve e-Devlet sisteminde ilan edilir. **Bu duyuru ve ilan yükümlülere tebliğ mahiyetindedir.**

(2) Duyurular ulusal yayın yapan televizyon ve radyo kanalları tarafından Bakanlıkça talep edilen tarihlerde ve 19.00-23.00 saatleri arasında en az bir kez yayımlanır. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, duyuruların yayımlandığı kanalları, tarih ve saati Bakanlığa bildirir.”

II. İLK İNCELEME

A. E.2024/203 Sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI’nın katılımlarıyla 4/12/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunları görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görev kapsamına giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

3. İtiraz konusu ilk kural 1632 sayılı Kanun'un 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasının bentleri bağlayan hükmüdür. Anılan Kanun'un 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasında suç teşkil eden fiiller bentler hâlinde sayılmış; söz konusu fıkranın bentlerini bağlayan hükmünde kişinin kendiliğinden gelmesi ile yakalanması durumu ve suçun işlenmeye başladığı an ile bunlar arasında geçen süre esas alınarak kademeli hapis cezası öngörülmüştür.

4. İtiraz başvurusunda bulunan Mahkemede bakılmakta olan davada sanığın bakaya olarak aranmaktayken farklı zamanlarda bakaya kaldığı tarihten itibaren dört ay içinde yakalanmasına karşın sevkini mazeretsiz olarak zamanında yaptırmaması nedeniyle cezalandırılması talep edilmiştir.

5. Bu itibarla fıkranın bentlerini bağlayan hükmünde yer alan "...gelenler altı aya kadar,..." ibaresi ile anılan hükmün "dört aydan sonra bir yıl içinde gelenler iki aydan bir yıla kadar, yakalananlar dört aydan bir yıla kadar; bir yıldan sonra gelenler dört aydan iki yıla kadar, yakalananlar altı aydan üç yıla kadar..." bölümünün bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibare ve bölüme yönelik başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

6. Kanun'un 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasının bentlerini bağlayan hükmünde yer alan "itibaren dört ay içinde..." ve "...hapis cezasıyla cezalandırılır." ibareleri ise bakılmakta olan davada uygulanma imkânı olmayan kurallar bakımından da geçerli, ortak kural niteliğindedir. Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek bentleri bağlayan hükmün kalan kısmının esasına ilişkin incelemenin "...yakalananlar iki aydan altı aya kadar;" ibaresi ile sınırlı olarak "63. maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi" yönünden yapılması gerekir.

7. 7179 sayılı Kanun'un 24. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yoklama kaçağı, saklı ve bakayalara verilecek idari para cezaları düzenlenmiştir. Buna göre verilecek idari para cezaları, kişinin kendiliğinden gelmesi ile yakalanması durumuna göre farklılık göstermektedir. Kendiliğinden gelen kişilere verilecek para cezasının miktarını düzenleyen söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında yer alan "...kendiliğinden gelenler her gün karşılığı 5 Türk lirası,..." ibaresi itiraz konusu bir diğer kuralı oluşturmaktadır.

8. Somut olayda sanığın kendiliğinden gelmeyip yakalanması nedeniyle cezalandırılması talep edildiğinden itiraz konusu ibarenin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

9. Açıklanan nedenlerle;

A. 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 63. maddesinin 31/3/2011 tarihli ve 6217 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının;

1. Bentlerini bağlayan hükmünde yer alan “...gelenler altı aya kadar,...” ibaresi ile “...dört aydan sonra bir yıl içinde gelenler iki aydan bir yıla kadar, yakalananlar dört aydan bir yıla kadar; bir yıldan sonra gelenler dört aydan iki yıla kadar, yakalananlar altı aydan üç yıla kadar...” bölümünün itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibare ve bölüme ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. Bentlerini bağlayan hükmünün kalan kısmının esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin anılan hükümde yer alan “...yakalananlar iki aydan altı aya kadar;...” ibaresi ile sınırlı olarak 63. maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi yönünden yapılmasına,

B. 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askeralma Kanunu’nun;

1. 24. maddesinin (1) numaralı fıkrasının bentlerini bağlayan hükmünün ikinci cümlesinde yer alan “...kendiliğinden gelenler her gün karşılığı 5 Türk lirası,...” ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. 27. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin esasının incelenmesine,

C. Yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E.2024/230 Sayılı Başvuru Yönünden

10. Anılan İçtüzük hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI’nın katılımlarıyla 25/12/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunları görüşülmüştür.

11. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme 1632 sayılı Kanun’un 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin “... yoklamaya tabi oldukları doğumluların yurt genelinde normal sevk yılı içindeki son kafilesini gönderilmiş bulunanlar için, son kafilenin gönderilmesi tarihinden,...” bölümünün ve bentleri bağlayan hükmünün iptalini talep etmiştir.

12. İtiraz başvurusunda bulunan Mahkemede bakılmakta olan davada sanığın yoklama kaçağı olarak aranmaktayken dört ay geçtikten sonra ancak bir yıl içinde yakalanmasına rağmen sevkini mazeretsiz olarak yaptırmaması nedeniyle cezalandırılması talep edilmiştir.

13. Bu itibarla sanığın kendiliğinden gelmesi değil dört aydan sonra bir yıl içinde yakalanması söz konusu olduğundan 1632 sayılı Kanun’un 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasının bentlerini bağlayan hükmünde yer alan “...dört ay içinde gelenler altı aya kadar, yakalananlar iki aydan altı aya kadar;”, “...gelenler iki aydan bir yıla kadar,” ve “...bir yıldan sonra gelenler dört aydan iki yıla kadar, yakalananlar altı aydan üç yıla kadar...” ibarelerinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu ibarelere ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

14. Söz konusu fıkranın (a) bendinin “... yoklamaya tabi oldukları doğumluların yurt genelinde normal sevk yılı içindeki son kafilesini gönderilmiş bulunanlar için, son kafilenin gönderilmesi tarihinden,” bölümü ile bentlerini bağlayan hükmünün kalan kısmı ise bakılmakta olan davada uygulanma imkânı olmayan kurallar bakımından da geçerli, ortak kural niteliğindedir.

Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek anılan bölüm ile bentleri bağlayan hükmün kalan kısmının esasına ilişkin incelemenin anılan bölüm ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

15. Ayrıca itiraz konusu bir diğer kural olan 7179 sayılı Kanun'un 24. maddesinin (1) numaralı fıkrasının bentlerini bağlayan hükmünün ikinci cümlesinde yer alan "...kendiliğinden gelenler her gün karşılığı 5 Türk lirası,..." ibaresinin de aynı nedenle bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu ibareye ilişkin başvurunun da Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

16. Öte yandan 6216 sayılı Kanun'un "Başvuruya engel durumlar" başlıklı 41. maddesinin (2) numaralı fıkrasında "İtiraz yoluna başvuran mahkemede itiraz konusu kuralın uygulanacağı başka dava dosyalarının bulunması hâlinde, yapılmış olan itiraz başvurusu bu dosyalar için de bekletici mesele sayılır." denilmektedir. Anılan fıkra uyarınca aynı mahkeme tarafından aynı kurala ilişkin olarak birden fazla itiraz başvurusunda bulunulması mümkün değildir.

17. Söz konusu Kanun'un "Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi" başlıklı 40. maddesinde ise Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurularda izlenecek yöntem belirtilmiş ve anılan maddenin (4) numaralı fıkrasında yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceği hükme bağlanmıştır.

18. Yapılan incelemede itiraz yoluna başvuran Mahkemenin 7179 sayılı Kanun'un 27. maddesinin (1) numaralı fıkrasının itiraz konusu üçüncü cümlesinin iptali talebiyle Anayasa Mahkemesine birden fazla başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesinin E.2024/203 sayılı dosyasına kayıtlı ilk başvurunun diğer dava dosyaları için bekletici mesele yapılması gerekirken aynı kuralın iptali talebiyle tekrar başvuruda bulunulmuş olması sebebiyle bu kurala ilişkin başvurunun incelenme imkânı bulunmamaktadır. Bu itibarla söz konusu cümleye ilişkin başvurunun yöntemine uygun olmadığından reddi gerekir.

19. Açıklanan nedenlerle;

A. 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 63. maddesinin 31/3/2011 tarihli ve 6217 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının;

1. Bentlerini bağlayan hükmünde yer alan "...dört ay içinde gelenler altı aya kadar, yakalananlar iki aydan altı aya kadar;...", "...gelenler iki aydan bir yıla kadar;..." ve "...bir yıldan sonra gelenler dört aydan iki yıla kadar, yakalananlar altı aydan üç yıla kadar..." ibarelerinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibarelere yönelik başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. (a) bendinin "... yoklamaya tabi oldukları doğumların yurt genelinde normal sevk yılı içindeki son kafilesini gönderilmiş bulunanlar için, son kafilenin gönderilmesi tarihinden," bölümü ile bentlerini bağlayan hükmünün kalan kısmının esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin (a) bendinin anılan bölümü ile sınırlı olarak yapılmasına,

B. 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askeralma Kanunu'nun;

1. 24. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...kendiliğinden gelenler her gün karşılığı 5 Türk lirası,..." ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibareye yönelik başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. 27. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusunun 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 41. maddesinin (2) ve 40. maddesinin (4) numaralı fıkraları gereğince yöntemine uygun olmadığından REDDİNE,

C. Yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARI

20. 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 63. maddesinin 31/3/2011 tarihli ve 6217 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin "...yoklamaya tabi oldukları doğumluların yurt genelinde normal sevk yılı içindeki son kafilesini gönderilmiş bulunanlar için, son kafilenin gönderilmesi tarihinden,..." bölümünün iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2024/230 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2024/203 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2024/203 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 25/12/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

21. Başvuru kararları ve ekleri, Raportör Sümeyye KOCAMAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. 1632 Sayılı Kanun'un 63. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendinin "...yoklamaya tabi oldukları doğumluların yurt genelinde normal sevk yılı içindeki son kafilesini gönderilmiş bulunanlar için, son kafilenin gönderilmesi tarihinden," Bölümünün ve Bentlerini Bağlayan Hükmünde Yer Alan "...yakalananlar iki aydan altı aya kadar;..." İbaresinin "Fıkranın (b) Bendi Yönünden" İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

22. 7179 sayılı Kanun; yükümlülük esasına göre silah altına alınacakların yoklama, sınıflandırma, celp, sevk, erteleme, muafiyet, muvazafılık işlemleri ile cezalı yükümlülere yapılacak işlemler, Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) çeşitli statülerde görev yaparken ayrılan personel dâhil olmak üzere yedeklik dönemleri ile TSK'ya çeşitli statülerde katılan personelin askerlik yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılması ve bunlardan askerlik hizmetini tamamlamamış bulunanların işlemlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

23. Anılan Kanun'un "*Tanımlar*" başlıklı 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde *bakaya*, sevke tabi olduğu hâlde sevkini yaptırmayanlar ile sevk edildiği birliğe katılmayanlar; (f) bendinde *celp ve sevk*, yükümlülerin silahlı altına alınmak üzere çağırılması ve birliklerine gönderilmesi; (jj) bendinde *yükümlü*, askerlik hizmetini bu Kanun hükümleri gereğince yerine getirmek veya yerine getirmiş sayılmak zorunda olan erkek Türk vatandaşı; (hh) bendinde *yoklama*, yükümlülerin sağlık muayenelerinin yapılarak askerliğe elverişli olup olmadıkları, öğrenim durumları, meslekleri ve niteliklerinin tespiti; (ıı) bendinde *yoklama dönemi*, askerlik çağının başlangıcından muvazafılık hizmetinin başlangıç tarihine kadar geçen süre ve (ii) bendinde ise *yoklama kaçağı*, tabi olduğu yoklama yılı içinde yoklamasını yaptırmayanlar şeklinde tanımlanmıştır.

24. Kanun'un 21. maddesinin (1) numaralık fıkrasının (a) bendinde mazereti bulunduğu dair belge ibraz etmeyenlerden tabi olduğu yoklama yılı içinde yoklamasını yaptırmayanların yoklama kaçağı olacağı ifade edilmiştir.

25. Anılan fıkranın (c) ve (ç) bentleri gereğince bakaya suçu, yükümlünün sevke tabi olmasına rağmen sevkini yaptırmaması (sevk bakayası), sevk yaptırmamasına karşın birliğine katılmaması veya kendisine tanınan yol süresi dışında birliğine katılması (geç iltihak bakayası) seçimlik hareketlerinden birinin işlenmesiyle oluşur.

26. 1632 sayılı Kanun'un 63. maddesinde bakaya kalma ve yoklama kaçağı suçları düzenlenmiştir. Anılan maddeye göre söz konusu suçların oluşabilmesi için ön şartlar, barış zamanında olmak kaydıyla yükümlü hakkında 7179 sayılı Kanun'un 24. maddesi uyarınca verilen idari para cezasının kesinleşmesi ve anılan Kanun'un 23. maddesinde belirtilen mazeretlerden birinin bulunmamasıdır. Kanun'un 23. maddesinde mazeret hâlleri; tutukluluk, hükümlülük, yükümlünün kendisinin veya belirli dereceye kadar olan yakınlarının hastalığı, çocuğunun doğumu, ölüm ve evlenme olarak belirtilmiştir.

27. 24. maddede ise yoklama kaçağı, saklı veya bakaya kalma hâlinde verilecek idari para cezaları düzenlenmiştir. Barışta, kabul edilebilir bir özürlü olmaksızın yoklama kaçakları için kaçak kaldıkları tarihten, bakayalar için bakaya kaldıkları tarihten itibaren kaçak kaldıkları gün süresi kadar idari para cezası ile cezalandırılmaları öngörülmüştür. Bunlardan kendiliğinden gelenler her gün karşılığı 5 Türk lirası, yakalananlar ise her gün karşılığı 10 Türk lirası idari para cezası ile cezalandırılacak, aynı zamanda idari para cezalarının yeniden değerlendirmesinde 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17. maddesinin (7) numaralı fıkrası gözetilecektir. Hükmedilecek idari para cezaları ise tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenecektir. İdari para cezasına itiraz edilmemesi veya itirazın reddedilmesi hâlinde söz konusu ceza kesinleşeceğinden bu tarihten itibaren yükümlünün mazeretsiz olarak yoklama kaçağı veya bakaya kalmaya devam etmesi durumunda söz konusu suçlar oluşacaktır.

28. Bakaya kalma ve yoklama kaçağı suçları kesintisiz suç niteliğinde olup yükümlünün kendiliğinden gelmesi veya yakalanması ile temadi sona erer. Söz konusu suçlar henüz askerî disiplin ve hiyerarşi altında bulunmayan sivil kişiler tarafından işlenebilen suçlar olduğundan sırf askerî suç niteliğinde değildir.

29. 7179 sayılı Kanun'un 26. maddesi gereğince yoklama kaçakları ve bakayalar, askerlik ödevlerini yerine getirmek amacıyla yakalanmaları için Millî Savunma Bakanlığınca (Bakanlık) İçişleri Bakanlığına bildirilir. Yakalanarak muhafaza altına alınanlar, mesai saatleri içinde en yakın askerlik şubesine getirilir. Mesai saatleri dışında veya askerlik şubesinin bulunmadığı yerlerde yakalananlar ilgili kolluk kuvveti tarafından hazırlanan tutanağa istinaden derhâl serbest bırakılır.

30. 1632 sayılı Kanun'un 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yoklama kaçağı olanlara, (b) bendinde ise bakaya kalan kişilere uygulanacak cezalar düzenlenmiştir. Anılan fıkranın söz konusu bentlerine ve bentlerini bağlayan hükmüne göre yoklama kaçaklarından birlikte yoklamaya tabi oldukları doğumluların yurt genelinde normal sevk yılı içindeki son kafilesi gönderilmiş bulunanlar için son kafilenin gönderilmesi tarihinden; bakaya kalanlar için bakaya kaldıkları tarihten itibaren dört ay içinde gelenler altı aya kadar, yakalananlar iki aydan altı aya kadar; dört aydan sonra bir yıl içinde gelenler iki aydan bir yıla kadar, yakalananlar dört aydan bir yıla kadar; bir yıldan sonra gelenler dört aydan iki yıla kadar, yakalananlar altı aydan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Fıkranın (a) bendinde yer alan "...yoklamaya tabi oldukları doğumluların yurt genelinde normal sevk yılı içindeki son kafilesi gönderilmiş bulunanlar için,

son kafilenin gönderilmesi tarihinden,” bölümü ile bentlerini bağlayan hükmünde yer alan “...yakalananlar iki aydan altı aya kadar;...” ibaresi itiraz konusu kuralları oluşturmakta olup itiraz konusu ibare “63. maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi” yönünden incelenmiştir.

2. İtirazın Gerekçesi

31. Başvuru kararlarında özetle; 7179 sayılı Kanun’da yoklama kaçağı ve bakaya kalma suçlarının başlangıç tarihlerinin belirlenmemesinin suçun oluşumu bakımından belirsizliğe neden olduğu, söz konusu suçlara hem idari yaptırım hem cezai yaptırım öngörülmesinin evrensel ceza hukuku ilkeleriyle bağdaşmadığı, bunun yanı sıra 1632 sayılı Kanun’da kesintisiz suç niteliğindeki yoklama kaçağı ve bakaya kalma suçlarına birden fazla ceza verilmesine imkân tanındığı belirtilerek kuralların Anayasa’nın 2., 5., 10., 36. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

32. Anayasa’nın 38. maddesinin birinci fıkrasında “*Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.*” denilerek suçun kanuniliği; üçüncü fıkrasında da “*Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.*” denilmek suretiyle *cezanın kanuniliği* ilkesi güvence altına alınmıştır.

33. Anayasa’nın anılan maddesinde yer alan *suçta ve cezada kanunilik* ilkesi uyarınca hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak açıklıkta, anlaşılır ve sınırları belirli olacak biçimde kanunda gösterilmesi gerekmektedir. Kişilerin yasak fiilleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmıştır (AYM, E.2019/9, K.2019/27, 11/4/2019, § 13).

34. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi Anayasa’nın 13. maddesinde ifade edilen temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğine ilişkin kuralın suç ve cezalar yönünden özel düzenlemesi olarak değerlendirilebilir. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi, cezalandırmanın temel haklara etkisinden kaynaklanan özel önemi nedeniyle zaman içinde bir ceza hukuku kavramı olarak alt ilkeler de içerecek şekilde gelişmiştir (AYM, E.2019/9, K.2019/27, 11/4/2019, § 15).

35. 7179 sayılı Kanun’un 21. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi gereğince mazereti bulunduğu dair belge ibraz etmeyenlerden tabi olduğu yoklama yılı içinde yoklamasını yaptırmayanlar yoklama kaçağı olarak kabul edileceğinden bu yoklama yılı içinde yoklamasını yaptırmayanların o yıl içindeki son kafiye gönderilmesinden itibaren yoklama kaçağı suçunu işlemeye başlayacağı anlaşılmaktadır. Ayrıca bakaya kalanlar yönünden de anılan fıkranın (c) ve (ç) bentleri gereğince sevke tabi olduğu hâlde sevkini yaptırmama veya sevk edildiği birliğe katılması gereken tarihte katılmama ile birlikte bakaya kalma suçu oluşacaktır.

36. Bu itibarla itiraz konusu kurallarda suç olarak düzenlenen eylemler ile bu eylemlere bağlanan yaptırımların niteliği ve ağırlığının herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralların suç ve cezaların kanuniliği ilkesiyle bağdaşmayan bir yönü bulunmamaktadır.

37. Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

38. Ceza hukukunun toplumun kültürel, sosyal ve ekonomik hayatıyla yakından ilgili olması nedeniyle suç ve suçlulukla mücadele amacıyla ceza ve ceza muhakemesi alanında sistem tercihinde bulunulması devletin ceza siyaseti ile ilgilidir. Bu bağlamda hukuk devletinde ceza hukukuna ilişkin düzenlemeler bakımından kanun koyucu; Anayasa'nın temel ilke ve kurallarına bağlı kalmak şartıyla toplumda belirli eylemlerin suç sayılıp sayılmaması, suç sayıldıkları takdirde hangi çeşit ve ölçüde ceza yaptırımlarıyla veya seçenek yaptırımlarla karşılanacağı, hangi hâl ve hareketlerin ağırlaştırıcı ya da hafifletici öge olarak kabul edileceği gibi konularda takdir yetkisine sahiptir (AYM, E.2005/79, K.2009/38, 5/3/2009; E.2017/179, K.2018/106, 8/11/2018, § 13; E.2025/8, K.2025/125, 03/06/2025, § 32).

39. Kanun koyucu, takdir yetkisi kapsamındaki bu düzenlemeleri yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle de bağlıdır. Bu ilke ise *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, *gereklilik* getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını, *orantılılık* ise getirilen kural ile ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Bir kuralda öngörülen düzenleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında da *ölçülülük* ilkesi gereğince makul bir dengenin bulunması zorunludur (AYM, E.2020/95, K.2022/3, 26/1/2022, § 17).

40. Kurallarla barış zamanında hakkında anılan Kanun'un 24. maddesine göre uygulanan idari para cezası kesinleşen ve 23. maddesinde yer alan mazeretlerden herhangi biri bulunmadan yoklama kaçağı ve bakaya kalan kişilerin cezalandırılması öngörülmüştür.

41. Anayasa Mahkemesi kararlarında askerî suçların, askerî bir yararı koruma amacı güden ve 1632 sayılı Kanun tarafından öngörülen veya yapılan atıf dolayısıyla bu Kanun'un uygulama alanına giren suçlar olduğu, sırf askerî suçların ise yalnızca asker şahıslar tarafından askerî bir hizmet veya görevin ihlali suretiyle işlenebilen ve unsurlarının tamamının söz konusu Kanun'da düzenlenen suçlar olduğu belirtilmiştir. Anılan kararlarda askerî suçlar ile sırf askerî suçların askerî disiplini korumak ve sürdürmek, adalet ile disiplin arasında denge sağlamak, adil ve sürekli bir disiplin düzeni oluşturmak amacıyla ihdas edildiği, başka bir ifadeyle anılan suçların, askerî disiplini korumak ve sürdürmek ve askerî hizmete veya göreve bağlı olan kamusal menfaatin korunması amacıyla öngörüldüğü ifade edilmiştir (AYM; E.2018/161, K.2019/13, 14/3/2019, § 17; E.2017/32, K.2018/81, 11/7/2018, § 11).

42. Askerlik hizmetinin ulusal güvenliğin sağlanmasında önemi ve ağırlığı olduğu kuşkusuzdur. Bu nedenle kanun koyucu, askerlik hizmetinin yerine getirilmesinde farklı uygulamalar ve tedbirler öngörebilir. Bu çerçevede kurallarla tabi olduğu yoklama yılı içinde yoklamasını yaptırmayanlar ile sevke tabi olduğu hâlde sevkini yaptırmayarak veya sevk edildiği birliğe katılmayarak askerlik hizmetini yerine getirmekten kaçınan kişilerin cezalandırılması öngörülmek suretiyle askerî disiplini koruma ve sürdürmenin yanında askerî hizmete veya göreve bağlı olan kamusal menfaatin korunmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

43. 1632 sayılı Kanun'un 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasının bentlerini bağlayan hükmünde yoklama kaçakları için birlikte yoklamaya tabi oldukları doğumluların yurt genelinde normal sevk yılı içindeki son kafilenin gönderilmesi tarihinden, bakaya kalanlar için bakaya kaldıkları tarihten itibaren kendiliğinden gelme veya yakalanma durumu gerçekleşene kadar geçen süre gözetilerek temel cezanın alt ve üst sınırları belirlenmiştir. Buna göre; son kafilenin gönderilmesi veya bakaya kalma tarihinden itibaren dört ay içinde gelenlerin altı aya kadar, yakalananların iki aydan altı aya kadar; dört aydan sonra bir yıl içinde gelenlerin iki aydan bir yıla kadar, yakalananların dört aydan bir yıla kadar; bir yıldan sonra gelenlerin dört aydan iki yıla kadar, yakalananların altı aydan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılması öngörülmüştür. Bu

itibarla kendiliğinden gelmede yakalanma ile kesintinin gerçekleşmesi hâline göre faile daha az ceza verilmesinin öngörülmesinin yanı sıra yoklama kaçağı veya bakaya kalma süresi uzadıkça her iki durumda da hapis cezasının kademeli olarak arttığı anlaşılmaktadır.

44. İtiraz konusu bölümde yoklama kaçağı kaldığı tarihten itibaren dört aydan sonra ancak bir yıl içinde yakalanan failin dört aydan bir yıla kadar, itiraz konusu ibarede ise bakaya kaldığı tarihten itibaren dört ay içinde yakalanan failin iki aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılması hükme bağlanmış; böylece failin yoklama kaçağı olduğu veya bakaya kaldığı sürenin temel cezanın belirlenmesi sırasında dikkate alınmasına imkân tanınmıştır. Kurallara konu eylemlerin yaptırıma bağlanmasının suç teşkil eden bu eylemlerin işlenmesi bakımından caydırıcı etki yaratacağı açıktır. Bu itibarla kuralların anılan amaca ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

45. Kurallarla suç olarak düzenlenen eylemlerin haksızlık içeriği ile bu eylemlere bağlanan yaptırımların niteliği ve ağırlığı gözetildiğinde kurallarla ulaşılmak istenen amaç ve araç arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralların orantılılık ilkesine aykırı bir yönünün bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

46. Diğer yandan kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleşmesinin ardından suçun işlenmeye devam edilmesi hâlinde bu eylemin yeni bir suç olarak kabul edilerek ayrıca cezalandırılması kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında olup bu durumun hukuk devleti ilkesiyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

47. Öte yandan birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama (*ne bis in idem*) ilkesine aykırılıktan söz edebilmek için ceza ile ilgili bir yargılama sürecinin olması, bu sürecin kesin/kesinleşmiş bir mahkûmiyet veya beraat hükmüyle sonuçlanmış olması, yeniden ceza ile ilgili bir yargılama sürecinin işletilmesi, farklı yargılama süreçlerinin aynı fiile ilişkin olması ve anılan ilkenin istisnalarından birinin bulunmaması gerekmektedir (AYM, E.2019/4, K.2021/78, 4/11/2021, § 27).

48. 7179 sayılı Kanun'un 24. maddesinin konusunu yoklama kaçağı olan ve bakaya kalan kişilere verilecek idari para cezası oluşturmaktadır. Kurallarda ise anılan maddeye göre verilecek idari para cezasının kesinleşmesine karşın mazeretsiz olarak yoklama kaçağı veya bakaya kalmaya devam eden failin cezalandırılması söz konusudur.

49. Bu itibarla kurallara konu fiillerin aynı olmayıp farklı unsurlar içerdiği gözetildiğinde kuralların birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesiyle ilgisinin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

50. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 5. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. ve 38. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 5. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 10. ve 36. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

B. 7179 Sayılı Kanun'un 27. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

51. 7179 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine göre askerlik çağı, nüfus kayıtlarına göre her erkeğin 20 yaşına girdiği yılın Ocak ayının birinci gününden başlayan ve 41 yaşına girdiği yılın Ocak ayının birinci gününde biten süreyi ifade etmektedir. Anılan Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında askerlik çağı; yoklama, muvazafılık ve yedeklik olmak üzere üç döneme ayrılmıştır.

52. Kanun'un 14. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince askerlik çağına girenler ile bunlarla işleme tabi daha yaşlı doğumlarının yoklaması, her yıl 1 Ocak günü başlar ve o yılın 31 Aralık (dâhil) gününe kadar devam eder. Buna göre yoklama döneminin askerlik yükümlülüğünün bir parçası olarak kabulü zorunludur.

53. Nitekim yoklama döneminde bulunan kişiler bakımından askerlik görevi kapsamında öngörülen yükümlülükler 19. maddenin (1) ve (2) numaralı fıkralarında ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Bu çerçevede yoklamaya tabi yükümlüler, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası bulunan kimliği, öğrenim durumlarını, varsa meslek ve niteliklerini gösterir belgeler ile birlikte yurt içinde askerlik şubelerinde, yurt dışında elçilik veya konsolosluklarda bizzat hazır bulunmaya veya e-devlet sistemi üzerinden bu işlemleri tamamlamaya mecburdur.

54. İtiraz konusu kuralın da yer aldığı 27. maddede yoklama, celp ve sevk duyurularına ilişkin esaslara yer verilmiştir. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinde yoklama, celp ve sevk ile ilgili hususların Bakanlık tarafından Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ve diğer ulusal yayın yapan televizyon ve radyo kanalları aracılığıyla zorunlu yayın kapsamında duyurulacağı, ayrıca Bakanlığın resmî internet sitesinde ve e-devlet sisteminde ilan edileceği belirtilmiştir. Maddenin itiraz konusu üçüncü cümlesinde ise bu duyuru ve ilanın yükümlülere tebliğ mahiyetinde olduğu hükme bağlanmıştır.

55. Kurala göre yoklama, celp ve sevk ile ilgili hususlar her bir yükümlüye ayrı ayrı tebliğ edilmeyecek olup zorunlu yayın kapsamında yapılacak yayınlar ile Bakanlığın resmî internet sitesinde ve e-devlet sisteminde yapılacak ilanlar yükümlülere şahsen tebliğ niteliğinde sayılacaktır.

2. İtirazın Gerekçesi

56. Başvuru kararında özetle; askerlik çağına giren kişilere durumlarının ve yapılması gereken işlemlerin tebligat yerine yayın yoluyla bildirilmesinin bu kişilere söz konusu yayınları takip etme zorunluluğu şeklinde aşırı bir külfet yüklediği, yapılması gereken işlemler, süreler, yargısal yollar gibi hususlarda tebligat yapmanın devletin ödevlerinden olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 5., 10., 36. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

57. Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devletinin temel unsurlarından biri de *belirlilik* ilkesidir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup kişinin kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır. Kişi ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlayabilir. Hukuki güvenlik ilkesi bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2020/80, K.2021/34, 29/4/2021, § 25; E.2022/9, K.2022/80, 21/6/2022, § 11).

58. İtiraz konusu kuralda yoklama, celp ve sevk ile ilgili hususların Bakanlık tarafından TRT ve diğer ulusal yayın yapan televizyon ve radyo kanalları aracılığıyla zorunlu yayın kapsamında duyurulmasının, ayrıca Bakanlığın resmî internet sitesinde ve e-devlet sisteminde ilan edilmesinin yükümlülere tebliğ mahiyetinde olduğu hüküm altına alınmıştır.

59. 7179 sayılı Kanun'da askerlik çağının başlangıç ile bitim tarihleri, yoklama dönemi, yoklamaya tabi yükümlüler ile bunların yapması gereken işlemler ayrı ayrı düzenlenmiştir. Kural kapsamında yükümlülere tebliğ edilmiş sayılacak hususların içeriği ile bunların hangi tür araçlar vasıtasıyla duyurulacağı ya da ilan edileceği herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır bir şekilde düzenlendiği gözetildiğinde kuralda *belirlilik* ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

60. Tebligat; yetkili makamlarca birtakım hukuki işlemlerin bu işlemin hukuki sonuçlarından etkilenmeleri amaçlanan kişilere kanuna uygun şekilde bildirimi ve bu bildirimin usulüne uygun olarak yapıldığının belgelendirilmesi işlemidir (AYM, E.2012/20, K.2012/132, 27/9/2012). İşlemlerin kendilerine bağlanan hukuki sonuçları doğurabilmesi için muhatabına bildirilmesi gerekir. Yönetimde açıklık ilkesinin de bir sonucu olan yazılı bildirimin amacı, ilgilinin hakkında tesis edilen işlem konusunda bilgilendirilmesidir (AYM, E.2018/144, K.2019/72, 19/9/2019, §§ 20, 22). Asıl olan hakkında idari işlem yapılan her bir kişiye ayrı ayrı şahsen tebliğ yapılması ise de somut olayın zorunlu olarak gerektirmesi hâlinde ve *yazılılık* ile *bildirme* unsurlarını taşımak kaydıyla posta yoluyla şahsen tebliğ dışındaki tebliğ yöntemlerinin öngörülmesi de kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır (AYM, E.2021/20, K.2022/84, 30/6/2022, § 18).

61. Kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındaki düzenlemeleri yaparken de hukuk devleti ilkesi gereğince kamu yararını gerçekleştirmek amacıyla hareket etmesi gerekir. Anayasa Mahkemesince kamu yararı konusunda yapılacak inceleme, kanunun kamu yararı amacıyla yapıp yapılmadığının araştırılmasıyla sınırlıdır. Anayasa'nın çeşitli hükümlerinde yer alan kamu yararı kavramının Anayasa'da tanımı yapılmamıştır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği gibi kamu yararı; bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yarardır. Kamu yararı düşüncesi olmaksızın yalnız özel çıkarlar için veya sadece belli kişilerin yararına kanun hükmü konulamaz. Böyle bir durumun açık bir biçimde ve kesin olarak belirlenmesi hâlinde söz konusu kanun hükmü Anayasa'nın 2. maddesine aykırı düşer. Açıklanan istisnai hâl dışında bir kanun hükmünün gereksinimlere uygun olup olmadığı, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz (AYM, E.2020/53, K.2021/55, 14/7/2021, § 23; E.2022/9, K.2022/80, 21/6/2022, § 15).

62. Kuralla; yoklama, celp ve sevk ile ilgili hususların her bir yükümlüye ayrı ayrı tebliğ yapılmaksızın Bakanlık tarafından TRT ve diğer ulusal yayın yapan televizyon ve radyo kanalları aracılığıyla zorunlu yayın kapsamında duyurulması, ayrıca Bakanlığın resmî internet sitesinde ve e-devlet sisteminde ilan edilmesi öngörülmek suretiyle zaman, emek ve para tasarrufu sağlanmasının hedeflendiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın kamu yararı dışında bir amacı gerçekleştirmeye yönelik olduğu söylenemez.

63. Öte yandan anılan Kanun'un 27. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince yapılacak ilan ve duyurular, askerlik hizmetine ilişkin kurucu unsurların bildirilmesi değil aynı Kanun'da detaylı bir şekilde düzenlenen hususların yükümlülere hatırlatılmasından ibarettir. Kanun'un 14. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yoklama tarihleri düzenlenmiş olup bunu takip eden işlemler ise askerlik şubeleri ve e-devlet uygulaması üzerinden bizzat yükümlünün başvurusu ve tercihleriyle gerçekleştirilmektedir.

64. 19. maddede de yükümlülerin yoklama için hazır bulunma, varsa mazeretini bildirme ve sevke tabi tutulmuşsa belgesini alarak birliğine katılma sorumlulukları ayrı ayrı düzenlenmiştir. Bu yükümlülüklerini yerine getirmeyen ve varsa mazeretini bildirmeyen yükümlüler bakımından verilecek idari para cezası ise 24. maddede ayrıntılarıyla hükme bağlanmıştır. Bu itibarla anılan ilan ve duyurular askerlik hizmetine ilişkin süreçten tamamen habersiz olan bir yükümlüye yönelik olmadığı gibi doğrudan hak kaybına sebebiyet verecek nitelikte de değildir. Bu itibarla kuralda hukuk devleti ilkesiyle çelişen bir yön bulunmamaktadır

65. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5. ve 36. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 5. ve 36. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir

Kuralın Anayasa'nın 10. ve 38. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

66. Başvuru kararlarında özetle, itiraz konusu kuralların uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

A. 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 63. maddesinin 31/3/2011 tarihli ve 6217 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının;

1. (a) bendinin “...yoklamaya tabi oldukları doğumluların yurt genelinde normal sevk yılı içindeki son kafilesini gönderilmiş bulunanlar için, son kafilenin gönderilmesi tarihinden,” bölümünün,

2. Bentlerini bağlayan hükmünde yer alan “...yakalananlar iki aydan altı aya kadar;...” ibaresinin “63. maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi” yönünden,

B. 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askerlik Kanunu'nun 27. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin,

iptal talepleri 10/9/2025 tarihli ve E.2024/203, K.2025/189 sayılı kararla reddedildiğinden bu cümleye, bölüme ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE 10/9/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

A. 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 63. maddesinin 31/3/2011 tarihli ve 6217 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının;

1. (a) bendinin “...yoklamaya tabi oldukları doğumluların yurt genelinde normal sevk yılı içindeki son kafilesini gönderilmiş bulunanlar için, son kafilenin gönderilmesi tarihinden,” bölümünün,

2. Bentlerini bağlayan hükmünde yer alan “...yakalananlar iki aydan altı aya kadar;...” ibaresinin “63. maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi” yönünden,

B. 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askerlik Kanunu'nun 27. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE 10/9/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Esas Sayısı : 2024/203

Karar Sayısı : 2025/189

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI
Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	Üye
İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE
Üye		Üye
Yılmaz AKÇİL		Ömer ÇINAR